

УДК 37.0153:37.064.2.

**Клавдія Панасюк**,  
кандидат філологічних наук, доцент  
Національна академія сухопутних військ  
імені гетьмана Петра Сагайдачного  
ORCID 0000-0003-1452-6743  
DOI: 10.33099/2617-1775/2021-01/212-221

## МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ОФІЦЕРА-ВІЙСЬКОВИКА: ЧИННИКИ ВПЛИВУ

*У статті розглянуто значення мовленнєвої культури у діяльності офіцера-військового. Проаналізовано загально-соціальні й локальні чинники, які впливають на формування культури мовлення майбутніх офіцерів. Обґрунтовується думка, що найоптимальніший шлях удосконалення і розвитку мовленнєвої культури у військовому середовищі є створення належного мовного режиму.*

**Ключові слова:** мовлення офіцера-військового, мовленнєва культура, соціальні чинники впливу, мовленнєва особистість, мовний режим.

**Постановка проблеми.** Американський дослідник культури мовлення Поль Сопер у своїй книзі «Основи мистецтва мовлення», яка стала бестселером ХХ століття, на першому місці подає формулу: «Мовлення – це людина в цілому». Йому важко опонувати, адже й справді людина є те, як вона говорить. З того, яким є мовлення людини, можна зробити висновок про її загальний розвиток, освіту й культурний рівень. Людина, яка ставиться до свого мовлення будь-як, то і мислить будь-як: неточно, приблизно, неправильно. Вона неодмінно відчуватиме труднощі в житті, бо їй важче викласти свою думку, непросто когось у чомусь переконати, відстояти себе, а, отже, як наслідок, важче просунутись по службі. Вчені довели, що особи високої мовленнєвої культури досягають більшого життєвого успіху і не втрачають здорового глузду до глибокої старості.

Стан сучасної мовленнєвої культури не може не викликати занепокоєність. Мовознавці дедалі частіше нарікають, що в наш час важко зустріти людину, з правильним мовленням. Навіть з'явилося таке поняття як екологія мовленнєвого середовища, тобто те, що потребує порятунку, захисту, очищення.

**Аналіз досліджень цієї проблеми.** Мовленнєва культура – явище багатоаспектне, а тому активізує наукові зацікавлення багатьох дослідників: мовознавців, психологів, філософів, соціологів, письменників, журналістів. Так, зокрема, загально-теоретичні проблеми культури мови досліджують Н. Бабиц, Б. Головін, С. Єрмоленко, М. Кожина, І. Кочан, В. Русанівський, О. Сербенська, М. Ульяш, лінгводидактичні проблеми – М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Захарук-Дуке, С. Караман, Л. Мацько, комунікативної стратегії – А. Вежбицька, А. Москаленко, Г. Поченцов, О. Селіванова,; культуру ділового спілкування – А. Загнітко, Ф. Хміль, С. Шевчук, Т. Чмут; психологію ділового мовлення – О. Леонтєв, І Синиця, невербальні засоби спілкування – Я. Радевич-Винницький,

О. Леонтєв, Ф. Хміль, особливості формування і розвиток мовлення викладачів і вчителів – М. Граб, О. Караман, О. Муромцева, В. Пасинок, К. Тимофіїва; специфіку мови радіо- і телебачення – А. Багмут, З. Галаджун, С. Єрмоленко, О. Карабута, В. Лизанчук, Ю. Покальчук; питання формування мовленнєвої культури майбутніх офіцерів прикордонної служби – І. Сніцар, С. Шумовецька, Т. Щеголева; питання еколінгвістики – С. Ключко, В. Пасинок, К. Татаренко, В. Шупеніна; культуру мовлення студентів нефілологічних спеціальностей – Л. Барановська, І. Варнавська, О. Онуфрієнко, М. Пентиліук; удосконалення культури мовлення аграрних вишів – С. Амеліна, В. Берегова, Л. Вікторова, І. Голубовська, О. Прокопова, Т. Фоменко.

Проте питання формування мовленнєвої культури майбутніх офіцерів-військовиків все ще залишається поза увагою вчених. А тому **метою статті** є аналіз значення мовленнєвої культури у процесі становлення майбутнього офіцерів-військового. Розгляд тих чинників, які впливають на її формування та удосконалення. Визначення можливих шляхів вирішення основних завдань виховання мовленнєвої культури.

**Методи дослідження.** У даній статті використовуються елементи теоретичного, дидактичного, аналітико-описового та оглядового методів дослідження.

**Виклад основного матеріалу.** В сучасних умовах розбудови Збройних сил України, прямування її до простору НАТО, зростання престижу особистості у війську, орієнтація вищої військової освіти на посилення зв'язку змісту навчання за обраним фахом особливого сенсу набирає проблема культури мовлення. Адже, безперечно, офіцер-військовик має бути добре обізнаним з теоретичними тонкощами своєї професії, до автоматизму зведеними практичними вміннями та навичками. Однак, не зможе їх результативно використати, якщо не володітиме належною мовно-мовленнєвою культурою. Тобто важливо наскільки адекватно він сприймає людей, як звертається до колег і підлеглих, наскільки вміло починає розмову, чи обирає відповідний тон або стиль спілкування, чи чує співрозмовника, чи намагається зрозуміти його, як ураховує взаємні побажання, інтереси, настрої, як добирає слова, щоб підтримати, переконати, застерегти, поспівчувати, виявити просту людську увагу. Отже, мовленнєва культура – це такий набір і така організація мовленнєвих засобів, які в певній ситуації спілкування, за дотримання сучасних норм мови та етики дозволяють забезпечити найбільший ефекту досягненні поставлених комунікативних завдань.

Важливу роль у вирішенні багатьох питань, пов'язаних з проблемою мовленнєвої культури у ЗСУ, мають відігравати військові виші, де формується і удосконалюється сучасний український офіцерський корпус. Та генерація військових інтелектуалів, яка в майбутньому будуватиме і гарантуватиме безпеку країни.

Мовно-мовленнєві компетенції у своїй Alma mater - військовій академії майбутні офіцери здобувають перш за все на заняттях з навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». Саме їй серед інших гуманітарних предметів належить пріоритетна роль. Адже вона, як жодна з

інших, сприяє засвоєнню та виявленню знань з усіх фахових предметів, а згодом доведенні їх до підлеглих вже у практичній сфері.

Навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» у ВВНЗ має свої специфічні особливості, які впливають з тих завдань, що має виконувати офіцер у військах.

До основних завдань дисципліни належить:

- вивчення теоретичних засад нормативності української мови та поняття норми як основи сучасної української мови;

- оволодіння нормами літературної мови, вміння користуватися їх виражальними засобами в різних умовах спілкування відповідно до мети і змісту висловлювання;

- сприяння підвищенню комунікативної культури шляхом стимулювання мовленнєвої активності курсантів;

- вироблення навичок правильного використання різних мовних засобів залежно від сфери й мети спілкування;

- виховання естетичного ставлення до мови, почуття особистої відповідальності за власну мовну поведінку і за стан мовленнєвої культури у війську та суспільстві тощо.

За максимально сприятливих умов та чинників реалізації цих завдань, майбутні офіцери-військовики набувають досвіду вирішення фахових проблем шляхом професійного мовлення, вчать більшою мірою спиратися на використання умінь аргументувати свою позицію, переконувати співрозмовника, вибудовувати власну тактику і стратегію поведінки залежно від ситуації професійної комунікації, дотримуючись при цьому норм культури мовлення. Однак, на цій шляхетній стежі проблемою постають реальні загально-соціальні чинники, які доцільно проаналізувати.

Зокрема, дуже важливим є той чинник, який виявляє мовленнєву якість контингенту абітурієнтів, що згодом стають курсантами й слухачами військового вишу. Це вихідці з усіх регіонів України, більшість з центральних і південно – східних. В останніх, як загально відомо, у широкому вжитку українська і російська мови, а здебільшого суржик, або як ще делікатно називають, українсько-російське змішане мовлення, третій мовний код. Як доводять дослідники Г. Хентиель і О. Тараненко, цей третій може вже навіть розглядатися як певний різновид національної мови, бо передається у межах родин від покоління до покоління: “виходимо з того, що поява “суржику”(як правило, в його усній формі реалізацій) як одного з помітних явищ на мовній карті України припадає вже на час, коли стає очевидно, що він сформувався як засіб комунікації широких мас мовців України, а також як основний використовуваний код у багатьох сім'ях, як код першої мовної соціалізації для дітей у цих сім'ях [5, с.4]

Дитина продовжує соціалізуватися вже у дошкільному закладі. І це становить зміст другого загально-соціального чинника, який впливає на основи мовленнєвої культури. Тут ще більше занурюється в атмосферу мовного покруча (бо суржик таки є спотворенням літературної мови) оскільки вихователі дошкільних установ не скрізь і не завжди дбають про свою культуру

мовлення. Не бажають усвідомити, що від того якою мовою звертатиметься до дитини вихователь, чи прищепить любов і повагу до рідного слова, залежить у подальшому мовно-мовленнєвий розвиток особистості. А тим часом специфіка працівника дошкільної освіти полягає насамперед у тому, що саме слово виступає основним провідником усієї інформації, яку засвоює дитина у ранньому віці.

Важко не погодитись з думкою академіка Л.І. Мацько, яка наголошує, що “особистість молодого людини формується переважно на мові, на її арсеналі та її засобами і розкривається як освічена виразна індивідуальність” [1, с.3]. У формуванні освіченої мовно-мовленнєвої культурної особистості пріоритетну роль має відігравати школа, шкільний учитель. Із цим аспектом пов’язаний наступний загально-соціальний чинник, що може сприяти (чи не сприяти) реалізації завдань вже вищої школи.

Саме в загальноосвітній школі мають бути закладені стійкі основи і аспекти мовної особистості – мовна правильність й інтеріоризація, як це доведено вже іншої статті Л. Мацько – “Матимемо те, що зробимо. До питання формування мовної культури”. [2, с.46] Це вивчення правил користування мовою, її лексикою, граматичними формами. Саме в школі виробляються орфографічні, орфоепічні, акцентуаційні, пунктуаційні навички, уміння будувати речення, користуватися ними, реалізовувати себе у висловлюваннях відповідно до власного внутрішнього світу, – тобто творити себе засобами мови. Це здійснюється за допомоги і сприяння учителя. Нажаль, доводиться констатувати, що значна частина шкільних учителів формально ставляться до української мови, використовують її на уроках, а на перерві, в учительській в позакласній роботі переходять на російську. Такий педагог дезорієнтує своїх вихованців, формує у них стереотип вторинності української мови, примітизує її, гальмує засвоєння, відбиває бажання оволодіти нею. Проте саме вчитель має навчити своїх учнів поваги і любові до мови своєї держави.

До загально-соціальних чинників, що мають сприяти широкому суспільному загалові у засвоєнні норм літературної української мови, підвищенню мовленнєвої культури належать засоби масової інформації. Прикро, але далеко не всі радіостанції й телеканали виправдовують покладені на них очікування. Увімкнувши будь який з них *не почуємо, а почуємо*, не що, а що, чьому, чясто, чьорний, жьвотий. Це порушення орфоепічних норм, бо в українській мові шиплячі приголосні набагато твердіші, ніж в російській мові. Так само українській літературній мові невластива вимова а на місці ненаголошеного о. Тож, коли працівники радіо і телебачення кажуть *парядок, ректар, мажарітарна (система), вибари*, то вони ігнорують (або не знають) вимовної норми, яка тільки *порядок, ректор, мажоритарна, вибори тощо*. Чимало помилок допускають і в наголошуванні слів. Коли, приміром, в українському слові є подвійний наголос, вибирають спільний з російським: *завжди́, догові́р, пересні́в, хоча природніші традиційні наголоси за́вжди, до́говор, перéснів*.

Звертає на себе увагу й те, що останніми роками на сторінках преси у теле- й радіопередачах, а надто у мережі Інтернет надмірно використовуються чужі

слова: *амбасадор, менеджмент, імпічмент, наблік рилейшинз, аберація* тощо. Це, як слушно зазначає мовознавець О. Пономарів, відбувається тому, що “на відміну від багатьох цивілізованих країн, де слово може стати надбанням літературної мови тільки після дозволу академічної мовознавчої установи, у нас будь хто може вживати що завгодно і де завгодно” [3. с.161]. Не може позитивно впливати на ще недостатньо стійку мовленнєву культуру і мовний зміст великих і малих рекламних щитів, що рясніють на вулицях міст й тиражуються у засобах масової інформації. Вадюю їх є численні помилки проти норм сучасної української літературної мови. Наприклад, багато рекламних текстів закінчуються синтаксичним безграмотним закликком звертатися *за адресою*, замість звертатися *на адресу*. Або в рекламних оголошеннях запевняють, що в них “ціни найнижчі з існуючих”. Замість невластивого українській мові активного дієприкметника *існуючі* слід би було використати словосполучення *наявні тепер* чи прикметник *теперішні*: “*ціни найнижчі з наявних тепер*”, або “*ціни з теперішніх найнижчі*”.

Щогірше останнім часом у мові оголошень і реклам, що друкуються у ЗМІ почали інтенсивно виявлятися ознаки сексизму (сексизм – ідеологія і практика дискримінації людей за статевою ознакою). Читаються прямі чи приховані висловлювання про те, що роль однієї статі в соціальному, економічному й культурному житті нижче, ніж іншої. Частіше всього принижуються жінки. Вияви ці представлені в рекламах у ЗМІ, Інтернет-оголошеннях про прийом на роботу. Так, на офіційній сторінці АТБ-маркет у соціальній мережі Facebook було опубліковано оголошення разом із зображенням відра: *З Міжнародним днем фемінізму! Свято святом, а прибирання за розкладом! “А популярні найменування жінок у мережі Instagram сильна та незалежна або щаслива дружина та мати вже давно не вживаються як позитивно марковані, а набули статусу образ, тобто відбувся зсув мовних норм сучасної української мови”, - ділиться своїми спостереженнями автор дослідження “Вияви сексизму в мові з позиції еколінгвістики” [4. с.112] і з цим важко не погодитись. Узагальнюючи підкреслимо, що ефект від уживання сексизмів у мові не тільки вкрай негативно впливає на молодих мовців, а є ознакою духовної девальвації суспільства.*

Вищий військовий навчальний заклад має свою специфіку, свій особливий устрій, регламент, традиції, визначається й певною консервативністю, та все ж не ізольований від суспільства. Зазнає різноманітних проникнень, перебуває під впливом тих багатьох загально-соціальних чинників, про які мовилося. І це не може не спричинити серйозні проблеми, зокрема ті, що пов’язані з формуванням мовленнєвої культури. Так, уже, з перших днів перебування молодої людини у середовищі ВВНЗ вона потрапляє під вплив слова офіцера: командира, згодом викладача. Їх мовлення непомітно, іноді на підсвідомому рівні наслідуються і засвоюються вихованцями. А отже, перш за все, офіцер у вищому військовому навчальному закладі сам має бути особистістю мовленнєвою. Під цим розуміється передовсім національно переконана особистість. Вона має бути носієм національної свідомості, державної мови й культури. Людиною, яка володіє сукупністю знань, уявлень з державної мови та

вміє їх творчо використовувати у різних видах мовно – мовленнєвій діяльності, бажати самоудосконалюватися, засвоюючи щораз вищі рівні, щоб відстоювати право своєї мови бути державотворчим чинником.

Володіння державною мовою – неодмінна ознака всіх, хто живе в Україні, хто сприймає її як свій дім, хто хоче бачити її серед цивілізованих культурних країн. Особливо це стосується представників української держави, до яких належать і офіцери-військовики, які не завжди культивують зразок офіційного спілкування. Цим самим не декларують розуміння соціального престижу державної мови як основи державного розвитку нації.

Доводиться, на жаль, констатувати, що аналізовані соціальні загально-соціальні чинники діють не тільки на курсантів, а й на викладачів ВВНЗ як військовиків, так і цивільних. Це зумовлено суб'єктивними і об'єктивними причинами. До суб'єктивних, на нашу думку, треба віднести недбальство особи до свого мовлення, а щодо об'єктивних, як основний – агресивний наступ гібриду російської та української мови у багатьох суспільних сферах та ще вплив інших, які можна означити як чинники локальні, або внутрішні.

Так, у вищому військовому навчальному закладі середовищі, де тривалий час проживають молоді люди й перебувають у дружніх стосунках, формується вже внутрішній чинник, що здійснює вплив на культуру мовлення в цілому. Це сленг – слова чи вирази, характерні для мовлення людей певних професій або соціальних прошарків. Існує курсантський сленг. Наприклад, *слон* – першокурсник, *муляка* – курсант, який не дбає про свій зовнішній вигляд; *торчок* – той курсант, що не може скласти нормативи і підводить свою групу; *ковпак* – непідстрижений курсант; *аватар* – людина, що зловживає алкогольними напоями тощо. Помірне їх використання не спотворює мову, а вносить у курсантське мовлення певний колорит, а іноді полегшує спілкування. Проте сленг у мовленні викладача, особливо часте його використання, не тільки збіднює мову, а й загалом ставить під сумнів його педагогічну культуру. Це саме стосується росіянізмів, якими рясніє їх мова: *тіпа*, *короче*, *кльово*, *кайф* та ін., а також антикомпліментів, які вживають викладачі: «У тебе дірява пам'ять!», «Ти впертий, як осел!», «На кого ти схожий?», «Що ти мовчиш, як риба в воді?», або ще «крутіші» порівняння. Кращого ефекту викладач досягне, якщо замість посварити – похвалить: «Молодець, старайся, сьогодні вже краще!», «Не сумуй, тобі все вдасться!», «Чудово! З вами приємно спілкуватися» тощо.

Аналізуючи локальні чинники впливу на мовлення вихованців ВВНЗ слід увагу приділити проблемі, яка несе справжню загрозу культурі мовлення – це ненормативна лексика: лайка, нецензурщина. Не задумуються офіцери нинішні й майбутні, що їхня мова повинна бути іміджевою. Бомж (як популярно називають людину без конкретного місця проживання) може лаятись, а офіцер-викладач чи командир, не має права говорити низьким стилем. Мова кримінального світу – матюки, мова зони не тільки розхитує, але й руйнує еталон будь-якої літературної мови. Мат це великий гріх перед Богом і великий сором перед людьми. Історично доказано, що українцям не властиві огидні матюки. Ще у XVIII ст. чужинці, які подорожували Україною,

відзначали, що у цього народу тільки чотири лайливі слова – свиня, собака, дідько, й чорт. Ті, хто готують майбутніх офіцерів ЗСУ, повинні допомагати своїм вихованцям усвідомити, що кожне лайливе слово несе руйнацію фізичну і духовну. Але що найважливіше постійно плекати в собі й прищеплювати своїм вихованцям розуміння того, Україна починається з кожного з нас. І кожен зобов'язаний відстоювати свою мову, культуру. Утвердивши українську мову у війську, а значить і в суспільстві - збережемо Україну як європейську націю, підніmemo у кожного українця дух національної свідомості, забезпечимо й високу мовленнєву культуру як визначний показник культури в цілому.

Досягти цього у військовому середовищі можливо за умов забезпечення мовного режиму. Так, як це, наприклад здійснюється у Національній академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного. Тут питання удосконалення й розвитку мовленнєвої культури як пріоритетне постійно перебуває у полі зору керівництва. Підтвердженням цього може служити Наказ начальника академії від 27 лютого 2021 року за № 119-00. У відповідності до цього документа усім підрозділам ставиться завдання вивчення й аналіз дотримання чинного законодавства України щодо використання української мови як державної, забезпечення постійного контролю за його виконанням. Вчені ради факультетів зобов'язані розглянути питання щодо використання державної мови під час виконання службових завдань. На службових нарадах періодично заслуховувати командирів підрозділів, у яких виявлено найбільше проблем, пов'язаних із використанням державної мови під час міжособистісного спілкування тощо.

Ефективним чинником покращення мовленнєвої культури в академії є курси підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників. Тут упродовж 36 академічних годин вивчаються теми:

- Склад лексики сучасної української літературної мови.
- Суржик як одне з найбільш поширених відхилень від мовної норми.
- Лексика ділового мовлення (науково-технічна термінологія).
- Наголошування слів в українській мові.
- Мовні норми.
- Найтипівіші порушення ономастичних норм.
- Мовленнєвий етикет.

У межах програми курсів слухачі вправляються у написанні промов різних типів, їх виголошенні та аналізі. Вивчають тонкощі проведення та участі у дискусіях, дебатах, полеміках, службових нарадах різних видів.

Академія видає журнал «Офіцер України», у кожному числі якого публікується рубрики з роз'яснення змін, що пропонує нова редакція Українського правопису, а також «Пишімо й говорімо правильно», де подаються приклади найтипівіших труднощів орфографічних і вимовних норм.

Популярним серед курсантів став вже традиційний конкурс «Сила слова», який щорічно проводиться в академії до дня української писемності та мови. Цей захід сприяє піднесенню соціального престижу державної мови і, водночас, є підтвердженням того, що вона серед військовиків стає все більше

затребуваною, а майбутні офіцери можуть бути пропагандистами української мови.

**Висновки.** Мовленнєва культура – невід’ємна органічна складова загальної культури офіцера-військового. Формування її – довготривалий процес, який залежить від багатьох загально-соціальних і локальних чинників, від створення сприятливого мовного режиму.

При цьому провідну роль має відігравати офіцер-командир і викладач як військовий, так і цивільний. Він покликаний бути мовленнєвою особистістю, уміти переконати своїх вихованців, що мовленнєва культура – це пріоритетний шлях до оволодіння професією і становлення в суспільстві.

У перспективі можна передбачити подальшу співпрацю філологів з викладачами фахових предметів з метою запровадження у них вправ, які би спонукали курсантів інтенсифікувати мовлення.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Мацько Л.І. Стратегія мовної освіти в Україні /Л. Мацько //Педагогічна газета. – 2004. – № 5 (118). – С.3.
2. Мацько Л.І. «Матимемо те, що зробимо» До питання формування мовної культури /Л. Мацько // Дивослово. – 2001. – № 3. – С.45-52.
3. Пономарів О. Українське слово для всіх і для кожного /Олександр Пономарів. – К.: Либідь, 2013. – 325 С.
4. Тараненко К.В. Вияви сексизму в мові з позиції еколінгвістики /К. Тараненко //Мова і міжкультурна комунікація. – 2019. - № 2. – С.106-114.
5. Хентиель Г., Тараненко О. Мовний ландшафт Центральної України: українська мова, російська мова, «суржик»/ Г. Хентиель, О. Тараненко // Мовознавство. – 2015. – № 4. – С.3-25.

#### REFERENCES

1. Mats'ko L.I. (2004) Stratehiya movnoyi osvity v Ukrayini [Strategy of language education in Ukraine]. Pedagogichna hazeta, - № 5 (118). – S.3. (in Ukrainian)
2. Mats'ko L.I. (2001) «Matymemo te, shcho зробимо» Do pytannya formuvannya movnoyi kul'tury. ["We will have what we will do" On the question of forming a language culture]. Dyvoslovo. № 3. S.45-52. (in Ukrainian)
3. Ponomariv O. (2013) Ukrayins'ke slovo dlya vsikh; dlya kozhnoho [Ukrainian word for all; for everyone]. Lybid. (in Ukrainian)
4. Taranenko K.V. (2019) Vyyavy seksyzmu v movi z pozytsiyi ekolinhvistyky. [Manifestations of sexism in language from the standpoint of ecolinguistics]. Mova i mizhkul'turna komunikatsiya, № 2. S.106-114. (in Ukrainian)
5. Hentiel H., Taranenko O. Movnyy landshaft Tsentral'noyi Ukrayiny: ukrayins'ka mova, rosiys'ka mova, "surzhyk". [Language landscape of Central Ukraine: Ukrainian language, Russian language, "surzhik"]. Movoznavstvo. № 4. S.3-25. (in Ukrainian)

#### РЕЗЮМЕ

**Клавдия Панасюк,**  
кандидат филологических наук, доцент  
Национальной академии сухопутных войск  
имени гетмана Петра Сагайдачного

*В статье рассмотрено значение речевой культуры в деятельности военного офицера. Проанализированы те внешние и локальные факторы, которые оказывают*



влияние на формирование речевой культуры будущих офицеров. Автор обосновывает идею, что самым оптимальным путем усовершенствования и развития речевой культуры в среде военных учебных заведений является создание и поддержание надлежащего языкового режима. Основу его составляет изучение и анализ соблюдения действующего законодательства Украины относительно использования украинского языка как государственного, обеспечение постоянного контроля над его исполнением. Широкое использование государственного языка в учебной и внеаудиторной деятельности. Постоянное усовершенствование украинского языка на курсах повышения квалификации научно-педагогических работников.

**Ключевые слова:** речь военного офицера, речевая культура, речевая личность, факторы влияния, языковой режим.

## SUMMARY

**Klavdiia Panasiuk**

Candidate of Philological Science, docent  
Petro Sahaidachnyi National Army Academy

### **MILITARY OFFICER CONVERSATIONAL CULTURE: INFLUENCE FACTORS**

**Introduction.** *The aim of this article is to analyze the meaning of conversational culture in the process of becoming military officer. The main subject of the research are the factors that influence its formation and improvement. Identify possible solutions to cultivate conversational culture.*

**Research methods.** In this article, we used the elements of theoretical, didactic, analytical descriptive and survey methods of research.

Conversational socio cultural condition causes for concern. Linguists increasingly complaining about the difficulty to meet a person who speaks correct. Even the term “language ecology environment” came into use. That is, what to be saved. Ukrainian linguists have analysed in their works various aspects of this problem in details. Thus, the general theoretical problems of language culture are studied in the works of N.Babich, B.Holavina, S.Yermolenko, M.Kozuna, V.Rusanivskogo; linguodidactics in the works of M.Vashylenko, N.Holub, O.Zakharuk-Duke, L.Matsko; communication strategies in the works of A.Vezbytska, A.Moskalenko, H.Pochentsov, O.Selivenova; the psychology of oral communication in the works of O.Leontiev, I.Synytsia; formation and development features of teachers conversation in the works of M.Hreb, O.Kachiv, O.Muromtseva, V.Pasynok; specific radio and television language in the works of A.Bahmut, Z.Haladzun, V.Lyzanchuk, O.Serbenska; the issues of conversational culture formation in future border guard officers in the works of I.Snitsar, S.Shumovetska, N.Shchuholeva; conversational culture improvement in agricultural institutions in the works of S.Amelina, V.Berehova, L.Viktorova, Holubovska.

However, the issues of conversational culture formation in future officers remain unheeded by scientists. ***This research contains the novelty because this study contains novelty because it fills this gap to some extent.***

Future officers acquire linguistic and conversation competencies at Military academy in classes on the subject “Ukrainian language for professional purposes”. It promotes the acquisition and identification of knowledge in all professional subjects, and subsequently bringing them to subordinates in the practical field.

Cadets get experience to solve professional problems in Ukrainian language classes through conversation, learn to use the skills for arguing their position, convince the interlocutor and build their own tactics and communication strategy, while confirming the norms of conversation culture. However, some real factors cause a problem. This is the conversation quality of the cadets from different regions of Ukraine. Most of them are from the central and southeastern regions, where surzhik is the most widely used and among which the child's first socialization takes place. Socialization continues in preschool educational institutions and in schools, where the number of

teachers formally refers to the state language. Conversational culture is badly influenced by the media – radio, television, Internet, which not only replicate violations of the Ukrainian language standards, but also allow manifestations of sexism. These external social factors are analyzed in details. The scientists paid attention to internal and local factors. These factors ruin conversational culture of both commanding officer and teacher, such as Russianness (words borrowed from Russian language), slang and swearing.

***The practical aspect of the research*** is the main recommendations for improving conversational culture in the military educational environment. They are related to language regime. This is the priority attention of the management regarding strict compliance with the current legislation of Ukraine on the use of the state language. The priority attention of leadership is to comply with current legislation of Ukraine on use of the state language, enhanced control over its implementation, constant improve language and conversational qualification of scientific and pedagogical staff in advanced training courses, involve cadets in extracurricular activities, etc.

***The conclusion affirms the idea that conversational culture is an integral part of the military officer general culture.*** Its formation depends on many factors and language regime. The main role belongs to commanding officer and teacher. Teacher should convince students that conversational culture is the best way to master the profession.

***It should be a cooperation of Ukrainian language teacher for professional purpose with teachers of professional subjects to encourage cadets and improve their conversational skills.***

***Key words:*** conversational culture, military officer conversational language, implement factors, conversational personality, and language regime.